

Västanbladet

Medlemsblad för föreningen

GöteborgsRegionens Släktforskare

Årgång 38

2021

Nr 3

**De digitala släktforskardagarna 2021
är över – bron är klar**

Innehållsförteckning nr 3 2021

- 3 Ordförandes ord
Lisbet Rodin
- 4 Släktforskar dagarna 2021
Referat: Karl Magnus Johansson
Henrik Aidnell
- 6 Referat: Thomas Fürth
Henrik Aidnell
- 7 Referat: Dick Harrison
Ingela Seir
- 10 Referat: Peter Sjölund
Pernilla Kjellqvist
- 11 Referat: Kai Jensen
Ethel Åslund
- 12 Referat: Sonja Entzenberg
Ethel Åslund
- 13 Referat: Jan Myrvold
Ethel Åslund
- 16 Bygga broar mellan föreningarna
Barbro Majjgren
- 19 Skansen Kronan och de militärhistoriska
samlingarna
LarsOlof Lööf
- 26 Vad andra skriver om, landet runt
Gunilla Brolund
- 27 Lite tips till dig som har undringar om
släktingar och värnplikten
Eva von Brömssen

GöteborgsRegionens Släktforskare

Erik Dahlbergsgatan 36 B, 411 26 Göteborg
Öppet må, ons., tors., 10.00–14.00
Övrigt öppet se hemsidan

Ring alltid först och kolla bemanning
samt lediga forskarplatser
Tel. 031-13 12 26
e-post: grsbg@gmail.com
Hemsida: www.genealogigbg.se
PlusGiro 24 23 85-3
Swish 123 216 32 44
Organisationsnummer 857204-7564

GöteborgsRegionens Släktforskare

MEDLEMSFÖRENING I SVERIGES SLÄKTFORSKARFÖRBUND Styrelse

Ordf.	Lisbet Rodin lirodin@hotmail.com
Vice ordf.	LarsOlof Lööf larsolof.loof@gmail.com
Kassör	Eva von Brömssen kassor.grs@gmail.com
Sekreterare	Ethel Åslund ethel.aslund@gmail.com
Ledamot	Gunilla Brolund gunilla.brolund@gmail.com
Ledamot	Barbro Majjgren qpm@telia.com
Ledamot	Anders Brännstedt anders.brannstedt@gmail.com
Ledamot	Lilian Kristensson lilian.kristensson@gmail.com
Suppleant	Lennart Staberg lennartstaberg@gmail.com
Suppleant	Ethel Åslund ethel.aslund@gmail.com
Suppleant	Elisabeth Trässwall etrasswall@gmail.com

Västanbladet

Redaktionsgruppen: Lisbet Rodin,
Gun Löfblad, LarsOlof Lööf
Västanbladet ingår i medlemsavgiften
250:-/ år och utkommer årligen med fyra nr.

Ansvarig utgivare : Lisbet Rodin
Tidningsmakare: Christina Claeson
ch_claeson@hotmail.com
Tryckeri: Typografia Olsén AB

Omslagsbild: Hisingsbron, bild tagen av Anna
Haglund, Göteborgs Trafikkontor

Ordförandes ord

Så var då Släktforskar dagarna 2021 avklarade – digitalt.

Till dags dato (21 september) föreläsningarna visats totalt 10499 gånger om man lägger alla visningar. Peter Sjölungs föreläsning om att *Gå på djupet i ditt DNA* har setts över 1000 gånger – de flesta som köpt biljett har alltså tittat på den föreläsningen. Det hade inte fungerat på Svenska Mässan – men där hade vi å andra sidan kunnat träffas på riktigt. Men nu är det som det är och det blev som det blev. Utvärderingen är påbörjad.

Så till vår kärnverksamhet här på Erik Dahlbergsgatan.

Backen är lika brant. Det kan vi inte göra något åt. Tipset är att åka till Kapellplatsen och gå *nerför* till föreningslokalen – sedan gå *nerför* till Vasaplatsen när man skall hem. Tvärtom om man vill träna lite extra. Men vi kan träffas nu. Antalet frivilliga som kan vara värddar i lokalen har utökats och det innebär att vi successivt kommer att öka öppethållandet.

En ommöblering kommer att ske för att kunna öka avstånden mellan forskningsdatorerna – för att vara på en lite säkrare sida när det gäller coronan. Det är för och nackdelar men hälsan måste få gå före i detta sammanhang. När/om allt återgår till det ”normala” tar vi oss en ny funderare.

Vi kommer presentera kurser och föreläsningar på vår hemsida www.genealogigbg.se. Med tanke på osäkerheten kring nya mutationer blir det färre möjliga deltagare vid varje tillfälle.

Vi ser bl.a. fram emot en serie presentationer av LarsOlof Lööf med fokus på lite alternativa källor i släktforskningen – ingen kan som han hitta bland våra böcker i bibliotek – både vårt och andras.

Släktforskardagarna 2021

Vår stora satsning på Svenska Mässan gick om intet – Coronan omöjliggjorde detta och kvar stod vi med ett bra föreläsningsprogram. Hur skulle detta tas tillvara?

Vi satsade på att gå vidare med att arrangera digitala släktforskardagar. Resultatet kunde ni ta del av 11-12 september. Då kunde ni besöka utställare i Zoom-montrar och lyssna på föreläsningar.

Föreläsningarna är tillgängliga fram t.o.m 14 november och ni kan fortfarande köpa biljett på www.sfd2021.se under fliken *Biljetter*. Utställningen – utan öppna montrar – hittar ni på www.sfd2021-digital.se. Där hittar ni också tips på bloggar (Bloggrummet) kring släktforskning. Vi presenterar nu ett antal referat av några föreläsningar – det kommer fler framöver.

Ett stort tack till er som lyssnat och skrivit!

Referat från släktforskardagarna

Artificiell intelligens och medborgarforskning öppnar upp arkiven – Karl Magnus Johansson

I sin föreläsning "Artificiell intelligens och medborgarforskning öppnar upp arkiven" pratade Karl-Magnus Johansson om ett projekt där Riksarkivet i Göteborg använder sig av Artificiell intelligens (AI) i kombination med medborgarforskning med

syfte att göra informationen i arkiv mer tillgänglig för alla.

Projektets metodik går ut på att lära datorn att tolka handskrivna figurer i en digital bild och sedan överföra detta till textdata åtkomligt för alla på webben: <https://www.gu.se/forskning/detektiva-avdelningen-tran-skribering-inventering-och-visualisering-av-polisrapporter-och-fotografier-i-goteborg-1868-1902>

Den AI-baserade plattformen Transkribus har applicerats på Göteborgs poliskammars rapportböcker och telegram från slutet av 1800-talet. Till en början transkriberade utvalda

medborgarforskare manuellt ca 400 uppslag från den detektiva avdelningen för att ta fram träningsdata till datorn. AI-programmet transkriberade sedan automatiskt resten av arkivets ca 25000 handskrivna sidor. För att få resultatet så nära 100 % korrekt som möjligt, togs åter hjälp av medborgarforskare för att korrekturläsa och rätta de automatiskt transkriberade rapporterna. Under året har resultat successivt publicerats via en ny och gratis sökfunktion hos Riksarkivet

(Tillämpningar för Handwritten Text Recognition HTR på Riksarkivet).

Hela sviten beräknas vara publicerad någon gång i vinter. Under arbetets gång har det varit återkommande digitala möten med deltagarna där intressanta saker har diskuterats. Andra personer har även bjudits in för att berätta om sin forskning.

Deltagarna har tyckt det varit intressant att få en så nära inblick i dåtidens vardagsliv hos fattiga göteborgare. Det har även varit lärorikt att få ta del av den nya AI-utvecklingen.

Eftersom polisrapporterna inte visar det slutliga utfallet av de olika ärendena (oftast småstöldar bland fattiga människor), visades ett exempel på hur man kan gå vidare till andra arkivserier för att få reda på hur det sedan gick.

I exemplet hade en viss Agda Sofia haft anställning hos en maskinist på

Torggatan och där stulit ett par byxor. Vid detektivens förhör erkände hon stölden.

I olika andra arkiv (mållistor, uppslagsböcker, domböcker, minnesböcker och kyrkoböcker) framgick det att Agda Sofia försatts på fri fot i väntan på domstolsförhandling, men att hon aldrig inställts sig och att ärendet sedan förmodligen lagts ned.

Det gick dock att gräva vidare och se att hon sedermera arbetat som tvätterska i Ljusdal fram till sin död. Karl-Magnus informerade avslutningsvis om att ett flertal projekt är på gång, baserade på den beskrivna metodiken, för att förbättra användbarheten av en del av Riksarkivets samlade material på över 80 hyllmil.

Henrik Aidnell

Har du gamla CD

som du inte kan använda till din nya dator?

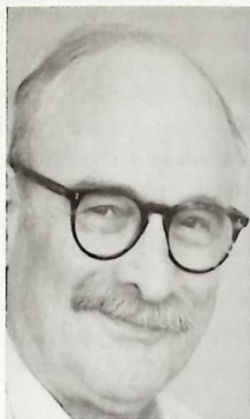
GRS har en CD-läsare och du kan komma och föra över själv. Den bokas precis som en datorplats.

Referat från släktforskar dagarna **Släktforska utanför Norden – Thomas Fürth**

I sin föreläsning "Släktforska utanför Norden" berättade Thomas Fürth om, hur man söker sina anor till de som är födda utanför Sverige och som kom hit efter 1860 med fokus på sena 1800-talet och 1900-talet. Viktigast är att börja sin efterforskning i de svenska källorna.

Primärt ansökningen om svenskt medborgarskap och ev. ansökningen om näringstillstånd. I dessa handlingar kan man nämligen finna orten där anorna levde till skillnad från kyrkböckerna, som normalt bara anger landet. Handlingarna kan man hitta i Riksarkivets digitala forskarsal; arkiven Justitiedepartementet och Finansdepartementet. En god hjälp får man också av boken "Källor till invandringens historia 1840 – 2000" av Lars Hallberg.

Efter att ha lokaliserat orten kan man fastställa landet där orten låg vid den aktuella tidpunkten. Anledningen till att man ska börja med orten är att landstillhörigheten för en viss ort inte sällan har ändrats genom åren. Sedan går man lämpligen vidare till ländersidorna hos familysearch.org/wiki i syfte att finna landet där orten ligger idag. Därefter är det dags att gräva vidare i de olika arkiven från det aktuella landet.

Tre exempel visades för att illustrera tillvägagångssättet. Exemplen handlade om invandrade personer från Tyskland, Italien och Argentina. De två första personerna levde i Stockholm och det gick då relativt lätt att lokalisera den sökta orten med hjälp av Stockholm stads arkiv Rotemannen. .

För personen från Tyskland hittades mycket startinfo i Riksarkivets medborgarakt. Därefter användes sökfunktionen från "ancestry.com" samt relevanta tyska delstatsarkiv. För personen från Italien användes, efter ett antal svenska källor, Google maps och det italienska riksarkivet Antenati. För personen från Argentina användes familysearch och där angivna sökbara databaser och kyrkböcker.

Till sist nämnde Thomas Fürth sin egen bok "Släktforskning utanför Norden" som en lämplig utgångspunkt i ämnet.

Boken beskriver kortfattat en del om arkivbildning, historia m.m. från en mängd länder i Väst-, Öst-, Central- och Sydeuropa samt från Levanten och Latinamerika.

Henrik Aidnell

Referat från släktforskardagarna

Att skapa sig ett förflutet - Om släktforskningens betydelse under äldre tider – Dick Harrison

Människor har i alla tider haft ett existentiellt behov av att känna till sina rötter och sitt ursprung, ett behov som idag kan tillgodoses då förutsättningarna för seriös släktforskning finns. Till skillnad från tidigare har vi idag databaser, arkiv och DNA-teknik som står till allmänhetens för-

fogande. I sin föreläsning tar Harrison upp några viktiga aspekter av släktforskningen och dess betydelse för samhället under äldre tidsepoker. Han sätter framförallt ljuset på tillförlitligheten och sanningshalten.

Harrison ger exempel på flera svenska högborgerliga släkter vars trovärdighet det finns anledning att ifrågasätta.

Adelssläkterna Tott, Trolle, Banér, Brahe, och Vasa m.fl. kan endast beläggas tillbaka till den senare delen av 1300-talet, i motsats till vad man velat göra gällande. Många av dessa släkten dyker upp, från inte sällan perifera delar av riket, vid tiden för Sveriges riksformation som

tillsammans med digerdöden ett sekel senare utgör en brytningstid i 1300-talets Sverige.

Dessa omständigheter kom att gynna släkterna då de tar tillfället i akt att stifta bekantskap med överheten och ty sig till kungamakten i hopp om att skapa sig en yrkeskarriär och ett socialt viktigt nätverk. Harrison ställer sig frågan: Är dessa släkter trovärdiga, är deras släkttavlor verkligen tillförlitliga?

Som släktforskare känner man till att det inte är så svårt att komma ner till 1600-talet. Men det blir givetvis allt besvärligare ju längre tillbaka man vill komma. När det gäller 1200- och 1300-talet blir det oerhört svårt såvida man inte har tillgång till brev, testamenten och köpehandlingar som kan styrka uppgifterna, vilket man i regel inte har om det endast finns idel allmog i släkten.

DH menar att det i den äldre släktforskningen förekommer allt från tveksamma uppgifter till ren *fabricering* och *fictionalisering*. Listan över historiska personer som inte dragit sig för att korrigeras och tillrättalägga uppgifter för att uppnå en personlig eller strukturell vinning av något slag, skulle kunna göras lång. Ibland har motiven varit rent politiska och beställts uppifrån i samhällshierarkin.

Karl Knutsson av släkten Bonde – riksföreståndare (1400-talet), siktade på att så småningom bli Sveriges kung men behövde "legitimera sig" i syfte att nå sitt mål. Han fabricerade

en anmoder, "Märta", som enligt honom skulle ha haft kungliga släktband. Genom att placera in henne i sitt släkträd, hade han på ett enkelt sätt banat väg till den åtråvärda kungatiteln. Enligt Harrison existerar det inte någon Märta i källorna men han tillägger att man inte kan vara helt säker på att hon är påhittad. Själv är han av den uppfattningen att Märta är en fiktiv person.

Saxo Grammaticus - dansk historiker (1100-talet) som låtit fantasin flöda när han diktat ihop en lång släkttavla med påhittade danska kungar vars ufader hette Dan.

Johannes Magnus – präst och ärkebiskop (1500-talet). Även denne ägnade sig åt historiekonstruktion när han skrev sitt stora verk *Göternas och svearnas historia* där han räknar upp Sveriges alla kungar från det att riket grundades strax efter syndaflo den (!).

Ponce d'Escouperie - son till en fransk köpman på 1500-talet - hittade på en adels titel till sig själv och kom därmed att kalla sig Pontus De la Gardie.

Under 1600-talet var det inte ovanligt att man utökade sina släkträd genom att lägga in namnen på *mytiska figurer* som man kände till från gamla sagor och skrönor som berättats. Detta var fiktiva gestalter som ofta utträttat hjältedåd; Ivar Storfamne, Björn Järnsida, Ynglingaätten. Att ha *mytiska anor*, kom att få en viss ac-

ceptans i samhället, även på riksnivå. Att det funnits stora folkhjältar i den svenska befolkning var något som ansågs gynna stormakten Sverige. Dessa figurer kom med tiden av betraktas som mer eller mindre verkliga, och en del av dem finns ännu idag med i moderna databaser över svenska släkter. Det är anmärkningsvärt att man inte tagit bort dem p.g.a. källkritiska skäl, anser Harrison .

Johan Bure från Bureätten reste under 1600-talet runt i Norrland och intervjuade befolkningen. Hans ambitiösa kartläggning resulterar i en släktbok med personer som han tror sig kunna identifiera bakåt till tidigt 1400-tal.

Den moderna DNA-tekniken styrker mycket av det som Johan Bure kommit fram till. Däremot uppstår det tveksamheter när han, enligt 1600-talets praxis, lägger in mytiska figurer, *Fale d y* och *Fale d ä*, i sitt släktträd.

Av flera olika anledningar blev det på 1600-talet en *demografisk riksangelägenhet* att ha kontroll på landets invånare, varför man började dokumentera den svenska befolkningen.

De mest pålitliga källorna är *kvarlevorna*, d.v.s. allt det uppgiftsmaterial som fr o m 1600-talet och framåt framförallt varit kyrkornas uppgift att sammanställa. Idag finns materialet digitaliserat och tillgängligt, till fromma för dagens släktforskare.

De kyrkliga arkiven är *direkta källor*, vilket gör att de bedöms vara högst tillförlitliga. Att prästerna var strängt kontrollerade uppifrån och att uppgifterna dessutom inte var intressanta i förfalskningssyfte, bidrar till att tillförlitligheten stärks ytterligare, menar Harrison.

Ca 90 % av våra förfäder var bönder vilket innebar att allt som kretsade kring jordbruket utgjorde de flesta människors levebröd. Det fanns därför ett naturligt intresse av att hävda rätten till sin mark osv. Tyvärr skedde avtal och uppgörelser vanligtvis i muntlig form vilket säkerligen lett till många personliga tragedier genom tiderna.

Harrison nämner ett undantag. Inristningen på *Malstastenen* från 1000-talets Hälsingland består av stavlösa runor, s k Hälsingerunor och är gjord av Råmund. Inristningen har tolkats och visas sig vara en uppräknings av Råmunds förfäder och farmödrar sju generationer tillbaka. Förmodligen var Råmund storbonde och ville styrka sin arvsrätt genom inristningen.

Avslutningsvis ger Harrison oss viktiga råd. Om man som seriös släktforskare har ambitionen att försöka spåra sitt förflutna ända ner till medeltiden: Var oerhört försiktiga och noggranna och sätt frågetecknen i kanten om det uppstår tveksamheter.

Ingela Seir

Referat från släktforskardagarna Gå på djupet i ditt DNA- följ släktspåren i dina celler – Peter Sjölund

Peter Sjölund började med att presentera sig. Han är uppvuxen i Kramfors, Ångermanland och när han var liten gick hans föräldrar med honom i vagn eller sparklåda på vintern längs en gata som heter Klementsvägen. När han började släktforska undrade han varför den hette så. På en karta från 1850 finns den utritad rak och fin med ett hus i början av gatan som en som hette Clement Danielsson bodde i. Så gatan var uppkallad efter honom.

Följer man Clement Danielssons släkt i rakt uppstigande led på fädernet så kommer man till en som heter Gulle. Han var köpman och föddes ca 1450. Peter visade vilka spår Gulle avsatt i arkiven: Ett dokument som nämner Gulle och två sigill som ättlingarna Klement Månsson och Israel Klementsson hade använt. Dessutom visade Peter en karta över

Sverige där flera släktgrenar till Gulle finns, efter analysresultat som visade samma haplogrupp på Y-kromosomen som Gulle och hans nutida matcher har.

Men eftersom Gulle levde på 1400-talet och det inte finns några källor för vidare forskning, så går det inte att finna vilken person som är den gemensamma anan till samtliga manliga släktgrenar. Så någon gång under medeltiden kom troligtvis denne man, kanske en köpman, och slog sig ner i mellersta Norrland.

Peter tipsade om hur man gör för att bekräfta sina Y-linjer: Först forskar man så långt tillbaka i tiden man kan komma på fädernelinjen. Utgångspunkten är två bröder där du sen forskar framåt för att hitta nutida ättlingar att testa. Hela tiden studeras far till son, den väg Y-kromosomen ärvs.

Testa ättlingarna, av kostnadsskäl först med Y-37 hos FTDNA, och vid jakande svar, fördjupa testet med Y-111 för att se om det är en riktig matchning. Y-37 testet kan ge matcher som ligger längre tillbaka i tiden än vad det finns skriftliga källor. Det går att göra motsvarande för mödernelinjer men då är det mitrokondrie-DNA i stället som ska testas. Det ärvs från mor till dotter. Sonen får också denna haplogrupp, men han för

den inte vidare. Autosomalt DNA är också användbart. Det ärvs från samtliga släktingar och består av många spår. Varje spår innehåller många segment. För att det ska bli en match så måste ett eller flera segment ligga på exakt samma plats på kromosomen.

Det framgår inte av testet om den intressanta DNA-biten kommer från mor eller far. Det kan inte datorn räkna ut. Den läser endast sekvensen av ACTG i olika kombinationer. Då kan man ha god hjälp av DNA-

painter för att kunna klura ut det.

Du måste utgå från en som du vet hur du är släkt med. Helst en sysling, eller släktingar på längre avstånd för att kunna få med fler anor. Det kan vara olika hur många led bakåt som den gemensamma anföräldern finns. Peter lyckades följa sina DNA-sekvenser bakåt till Clement Brundin, 1774, Brunne, Gudmundrå. Slutsatsen var att han kunde bekräfta sitt släktskap med Clement Danielsson.

Pernilla Kjellqvist

Referat från släkttforskardagarna **Vad innebär kyrktagning? – Kaj Jensen**

Kyrktagning är något som många av våra anmödrar genomgått. Vad innebär det egentligen? Kaj Jensen gör en genomgång, dels den kyrkliga aspekten, dels utifrån folklig tro. Frågar man folk idag tror många att det handlar om rening, andra om tacksägelse för att förlösningen har gått bra. I den mosaiska traditionen, som vi kan läsa om i 3 mosebok 12 kapitlet, så är kvinnan oren efter förlösningen, och ska stanna hemma i 40 dagar (gossebarn) och 80 dagar (flickebarn).

Maria och Josef bar fram Jesus till templet, som beskrivs i Nya Testamentet. Så vad betydde det i den kristna kyrkan? Påvarna Gregorius den store (runt 600 e Kr) och

Innocentius III (år 1200) framhäver att den gammal-testamentliga tolkningen inte gäller. Kyrktagningen är en tacksägelse. Hur gick kyrktagning till? Det har varierat, genom tiderna, i olika områden. I början skedde den i vapenhuset. Modern skulle ha med ett följe, minst en kvinna, högst fyra.

Senare flyttades riten in i kyrksalen till en pall längst bak i gången, att knäböja på. Sedan flyttade man längst fram i kyrkan, vid altarringen. Det förekom även kyrktagning i sakristian, prästgården, hemmet, särskilt om barnet var utomäktenskapligt. Kyrktagning kunde ske före, under, eller i slutet av gudstjänsten.

Efteråt leddes kvinnan till sin bänk, där hon förväntades bjuda på godsaker i kyrkbänken. Det förekom även kyrkkaffe, gåvor, ost, bröd, i prästgården, eller gille efteråt. Detta förbjöd kyrkan. Kyrkotagning försvann successivt under 1800- och 1900-talet. 1986 togs det bort från kyrko-

handboken. Det förekom längst i Göteborgs stift. Det förekommer fortfarande, men är ovanligt. Folklig tro var att det var viktigt att gå in i kyrkan med höger fot först, så inte barnet blir vänsterhänt. Och att böja knä på höger sida om man fått gossebarn, på vänster om flickebarn. Annars kunde det bli problem med skäggväxten.

Kaj drar slutsatsen: Det var kyrkoplikt, men inte om man var sjuk eller precis fött barn. Då har man en rit för att markera att den perioden upphört.

Ethel Åslund

Referat från släktforskardagarna

Bagerska, Grip, Angerman, Nilsson, Johansson **Historiska perspektiv på kvinnors tillnamn** **– Sonja Entzenberg**

Visst är det naturligt att kvinnan tar mannens namn vid giftermål, tyckte en man i första kammaren vid diskussionen om nya namnlagen 1942. Är det så? Vad vet vi om kvinnors

namn genom tiderna? Namnen lär oss om sociala, kulturella och ideologiska förhållanden. På runstenarna står bara förnamn. Det räckte. Men så fort man skulle utanför sin vanliga krets behövdes ett tillnamn, att utöver förnamnet, definiera en enskild person. Tillnamn började användas under medeltiden. Det kunde vara en geografisk bestämning: Elin i Åkerby. Det var mycket ofta relation till en man: "dotter till" (patronymikon) eller "hustru till". "Dotter till" en kvinna förekom, men försvann nästan helt efter 1300-talet. Yrkesbeteckning, som bagerska eller bryggerska, förekom.

Fysiska egenskaper och inre egenskaper kunde ge namn. Och särskilda händelser gav namn som Ingrid Thiuvafinger och Anna Godemåltid. Vi kan bara gissa varför. På 1600-talet började adeln använda släktnamn. Kvinnorna fick sina släktnamn från fadern, och behöll dem vid giftermål. Exempel är Ebba Brahe, skrivet utan patronymikon, runt 1600. Sara Elisabeth Moraea, hustru till Carl von Linné, har ett lärt släktnamn efter sin far Johan Moraeus.

Från adeln spreds seden med släktnamn neråt i samhället till borgare och hantverkare under 1700- och 1800-talet. Sammansatta släktnamn som Sjöberg var vanliga. Kvinnor kunde ta egna släktnamn, som en nystart, från fattiga förhållanden. Bönder och torpare behöll sina patronymikon ända till slutet av 1800-

talet. Då hände något. En kvinna kunde kallas Petersdotter ibland, och Petersson ibland. I början av 1900-talet kom en namnlag; att börja använda släktnamn. De flesta valde sitt son-patronymikon. Namnen på -dotter försvann. Att kvinnan tog mannens släktnamn vid giftermålet började bland adeln på 1700-talet, och spred sig neråt i samhällsskikten, och var det normala under slutet av 1800-talet.

Äktenskapsbalken från 1920 säger att kvinnan ska ta mannens efternamn. Kvinnor med en karriär kunde bestämma vilket efternamn hon ville använda i yrkeslivet. Namnlagarna från 1963, 1982 och 2016 ökar successivt friheten för individen att välja efternamn. Numera får man kalla sig -dotter.

Ethel Åslund

Referat från släktforskar dagarna Om skogsfinnar – Jan Myrvold

Jan Myrvold har släktforskat sedan 1991 och hans stora projekt är skogsfinnar. Skogsfinnar är svedjebrukande finnar som på 1600-talet kom till Sverige och Norge, till de så kallade finnskogarna. Språk, kultur och genetik pekar allihop på att finnarna kom från norra Eurasien, från Nordkalotten till nordöstra Sibirien. År 500–900 lärde östfinnarna svedjebruk av slaver. De vidareutvecklade metoden för granskog och kom

till Karelen. På 1500-talet vandrade de vidare till Savolax och Österbotten. På 1600-talet kom de till Ångermanland, Gästrikland, Hälsingland, och fortsatte vidare till Värmland och Norge. Skogsfinnarna flyttade mycket, och ibland långt. Orsaker kan vara att fly svält och skatter, men också att få nya möjligheter. Man ser i husförhörlängder att familjemedlemmar kan vara födda på olika ställen, i Finland, olika delar av Sverige och Norge. Det finns anteckningar i domböcker om finnar som flyttat till Ingemanland och Nya Sverige.

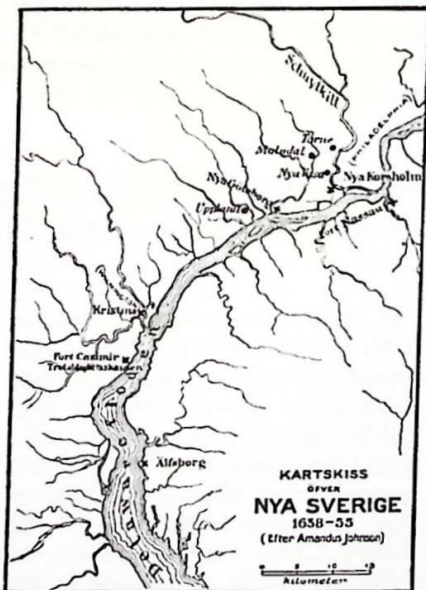
Det finns också folkräkningar, från 1674 till 1717. C A Gottlund besökte området i början av 1800-talet, skrev dagböcker och en rapport Folkmängden i Finnskogarna.

Typiskt för skogsfinnar är svedjebruket. Man hugger skogen, låter den torka, bränner den, och sår två-årig råg. Det är arbetskrävande, men ger bra avkastning. Man hade svedjebo-lag som man satsade pengar i. Mat som motti (nävgröt), hillo och silppo är traditionell mat från finnskogarna.

Byggnaderna man ser är rökstugor (utan skorsten, bara en "trähatt" över rökålet), bastur och rior, för att torka korn. Språket är östfinsk dialekt från Savolax. Typiskt är också ärvda släktnamn, gamla namn från Savolax. De glömdes senare bort, men C A Gottlund skrev in dem i kyrkoböckerna på sin studieresa.

Nya Sverige bildades 1638 i Delawaredalen, och vi förlorade det 1655. Området hade självstyre 1656–1682, och invandringen från Sverige fortsatte. Det fanns en svenskspråkig kyrka till 1791. Det gjordes 12 expeditioner till Nya Sverige, 1637 – 1656, med kolonister, både svenskar och finnar. Det går att se spår av finnska i Delaware. Mullica river mynnar i Atlantic City. Det går att hitta liknande ortnamn i Norge, Sverige och Finland. Mulikka är ett gammalt skogsfinnskt bynamn från Karstula/ Saarijärvi i mellersta Finland. (red. anm.)

Ethel Åslund

[https://wiki.kidzsearch.com/wiki/
New_Sweden](https://wiki.kidzsearch.com/wiki/New_Sweden)

Kallelse till Höstmöte 22 november kl 18.30

Plats: Carl Johans församlingshem, Carl Johans Kyrkoplan 1
Sedvanliga förhandlingar enligt stadgarna.

Förslag på stadgeändring som tidigare bordlagts tillkommer

Efter förhandlingarna serveras kaffe och vi får lyssna till
LarsOlof Lööf som kåserar kring sin nya bok
*Sjömän och superkargörer - personal i och omkring
Svenska Ostindiska Kompaniet*

Anmälan via formulär på hemsidan
eller telefon till lokalen 031-131226

Välkomna
Styrelsen

Revisor sökes

GöteborgsRegionens Släkt-
forskare behöver ny revisor
vid höstmötet i november.

Vi ser gärna någon från våra
egna led.

Kan DU hjälpa till med
detta? Skriv till
grsbg@gmail.com

Får du inga mejl från oss?

Om inte -ta kontakt så vi får
kontrollerat att vi har rätt mejl-
adress till dig.

Skicka ett mejl från den adress
du vill ha registrerad till
grsbg@gmail.com

Bygga broar mellan föreningarna - Halland

Av Barbro Majjgen

Nedan presenterar vi ytterligare ett bidrag till vår serie om släktforskarföreningarna i Göteborgsregionens närhet. Denna gång handlar det om våra södra grannar i Halland:

Fram till freden i Brömsebro 1645 tillhörde Halland fiendelandet Danmark. När Halland blev svenskt för-
enklades hallänningarnas kontakter med staden Göteborg. Många hallänningar kom med tiden att flytta norr-
rut. Inte minst inom sjöfartsnäringarna har utbytet varit betydande.

I Halland finns idag tre släktforskarföreningar, Hallands Släktforskarförening, Södra Hallands Släktforskningsring och Knäreds Forskarring & Hembygdsförening.

Hallands Släktforskarförening, tidigare Hallands Genealogiska Förening,

bildades 1982 och omfattar hela Halland och har verksamhet i Halmstad, Falkenberg, Varberg och Kungsbacka. De drygt 1400 medlemmarna är spridda över hela landet. Några medlemmar finns också i Danmark, USA och Kanada.

Föreningens tidskrift Hallandsfararen kommer ut med 4 nummer per år.

På hemsidan,

<https://www.hallandsslaktforskare.se/>
finns information till hjälp för att släktforska i Halland, bland annat sockenregister med samtliga gårdar i

socknen. Föreningen har också en facebookside.

Föreningen bedriver kursverksamhet och anordnar föreläsningar digitalt och i lokalen. Föreningslokalen på Ryttarevägen 4 i Halmstad har ett digert bibliotek och forskardatorer och är öppen för forskning och vägledning måndagseftermiddagar.

Tidigt såg föreningen nyttan av register. Första projektet på 80-talet blev att skriva av halländska vigsel-
längder, som sockenvis trycktes upp i häften. Så småningom kunde uppgifterna samlas i en sökbar databas, tillgänglig bland annat vid de talrika anbytarträffar som anordnades runt om i länet. Bouppteckningsregister följde. Sedan 2008 pågår avskrift av födda och döda jämte komplettering av vigda efter 1860 i länets församlingar. I dagsläget har 80 % av materialet så långt det är tillgängligt skrivits av och nästan hälften av återstående volymer är på gång. Resultatet finns nu i sökbara register på föreningens digitala Medlemsportal.

När digitalfotografering blev tillgänglig inleddes ett samarbete med DigiArkiv AB i Lund, som 2003 fo-

tograferade alla de vid den tiden kända halländska mantalslängderna tom 1820, vilka förvarades på Landsarkivet i Lund. De publicerades på CD-skivor. Idag finns de på den digitala Medlemsportalen.

Föreningen fotograferade med egen personal och volontärer de yngre ministerialböcker, som fortfarande fanns ute i församlingarna. De publicerades likaså på CD-skivor. 2008 gick DigiArkiv samman med ArkivDigital. Det halländska kyrkoboksmaterialet har idag överlåtits till och finns tillgängligt på ArkivDigital.

Innehållet i den digitala Medlemsportalen växer. Den innehåller idag, förutom de ovan nämnda sökbara registren och avfotograferade mantalslängderna, en rad hjälpmedel för att släktforska i Halland. Det senaste är församlingssidorna, som samlar allt som föreningen har om en särskild församling. Där finner man således även Hallands Landsbeskrivning 1729, ledningsböcker (grafisk översikt av ägoförändringar på fastigheter ca 1880 - 1950, upprättade av häradsrätterna), herdaminnet, gårdsbeskrivningar, uppgifter om ortnamn, emigranter och båtsmän, böcker om socknen m. m.

Ordförande är
Majléne Westerlund Panke.
Kontakt med föreningen:
info@hallandsslaktforskare.se
och per telefon 035-12 82 72
måndag - torsdag.

Södra Hallands Släktforsknings- ring

Föreningen bildades 1975 och omfattar Höks härad. Föreningen har sitt säte i Laholm och har idag drygt 170 medlemmar. Föredrag och kurser i släktforskning anordnas i nära samarbete med ett studieförbund. Föreningen har avskrifter av ministerialböcker för Hasslöv, Hishult, Knäred, Laholm (stad och land), Ränneslöv, Skummeslöv, Tjärby, Veinge, Våxtorp, Ysby och Östra Karup i Höks Härad samt Skånes Fagerhult, Örkelljunga, Rya och Tossjö i Kristianstads län.

Det yngre kyrkboksmaterialet från 1895 i Höks härad har föreningen fotograferat. Det finns på CD-skivor och är fritt att kopiera för medlemmar. Födde och döde är fotograferat fram till 1940, vigde och konfirmerade, in- och utflyttade t.o.m. 1980. Husförhörslängdernas slutår varierar. En detaljerad lista över beståndet finns på föreningens hemsida. Föreningens material är idag nedpackat i väntan på ny lokal men tillgängligt för medlemmar.

Ordförande är Ulf Gustafsson och kontakt med föreningen får man via info@shsr.se Föreningens hemsida nås på www.shsr.se. En Facebook sida finns även.

Knäreds Forskarring & Hembygdsförening

Knäreds Forskarring och Hembygdsförening bildades 1980 och har idag ca 360 medlemmar. Från början var det en släktforskarförening, men är sedan början på 2000-talet även en hembygdsförening.

Det omfattande arkivet och släktforskarernas mötesplats finns i Gula Villan i Västralt, Knäred. Forskningsarbete pågår måndagskvällar.

Knäreds Forskarring och Hembygdsförening gjorde tidigt avskrifter av Knäreds sockens ministerialböcker

Under senare år har föreningen skrivit och gett ut en serie sockenböcker, där gårdarnas historia speglas så långt tillbaka i tiden som källorna kan ge besked. Serien innehåller fyra böcker. Den första boken kartlägger gårdarna i byarna från A-H, den andra J-K, den tredje L-P och den fjärde S-Ö. Böcker och avskrifter finns till försäljning.

Ordförande är Rolf Åkesson och föreningen kontaktas via :
knaredsforskarring@gmail.com
Föreningens hemsida är
www.knaredsforskarring.se.

*Vy från - ett kulturresevat med en bevarad sydhalländsk bondgård.
Källa Länsstyrelsen i Halland*

Skansen Kronan och de militärhistoriska samlingarna

av LarsOlof Lööf

Samlingarna idag och i framtiden

Skall man recensera utställningen i skansen Kronan kan man knappast säga annat än att samlingarna var skickligt och gediget exponerade och därtill på ett konsekvent sätt. En brist kanske var att *inte* fästningsstaden även var utställd i skansen. Men sätter man sig in i "programmet" för museet inser man genast att det ej ens varit avsikten.

Tanken med det Militärhistoriska museet kan väl närmast beskrivas som att det skulle vara en västsvensk pendang till Armémuseum i Stockholm. Tänk bara på parallellerna Statens Historiska Museum och Historiska museet (i Göteborg), Sjöhistoriska museet i Stockholm och Sjöfartsmuseet i Göteborg, Nationalmuseum i Stockholm och Konstmuseet osv. Fler exempel skulle mycket enkelt kunna ställas upp.

I det Militärhistoriska museet i skansen Kronan ställdes svenska historiska uniformer ut och personlig utrustning som svenska arméers soldater haft och har haft genom tiderna, d.v.s. som det var i Armémuseum före den stora omändringen där.

Vad som skulle vara av intresse att ställa ut idag kanske t.o.m. genom en dubbling i Ostindiska huset/Kronhuset är fästningsstaden Göte-

borg, med förklaringar - modell m.m. verksamheten i museet skulle dessutom kunna aktiveras med miniatyrtställningar över ett flertal ämnen, som kunde växla genom åren (tennsoldater, modellbyggen, vapenhantverkare, soldater i konsten, enstaka ej visade saker i samlingarna m.m.). Dessutom innehåller t.ex. museets samlingar föremål från Finlands frihetskrig 1918, som ej alls är utställda idag.

Militär-museet var ovanligt välbesökt, vilket statistiken tydligt visar - ca 7 000 personer per år, och ligger dessutom centralt i Göteborg mellan flera stadsdelar. För det nydanade Haga kan det utan all tvekan vara en resurs. Kan dessutom de något skräpiga slutningarna till skansberget mot söder städas upp skulle berget definitivt kunna vara en vacker park för de kringboende stadsdelarnas invånare.

Sälunda beskrev jag museet och en tänkt framtid för samlingarna 1987, men så kom inte utvecklingen att gestalta sig. Hur det hela gick och hur samlingarna kom att lämna skansen skall jag här försöka beskriva, men först något om mina egna år inom samlingarna.

Min egen tid vid militär-samlingarna

Hur kom det sig då att en f.d. malaj, som författaren till dessa rader, kom

att engageras som ansvarig för de militärhistoriska samlingarna på skansen? Tidigare hade en rad löjtnanter, kaptener och en ryttmästare varit huvudansvariga och sidoordnade museiföreståndare inom denna specialsamling. Henrik Warfvinge hade ställning som timanställd amanuens under sina år i skansen. Jo, så här började mina kontakter med militärsamlingarna: Under senare delen av 1970-talet arbetade jag som magasinsarbetare inom samlingarna och från denna tid har jag också mitt första minne från just skansensamlingen.

När beredskapsutställningen "En svensk tiger" förbereddes av intendent Kristina Söderpalm m.fl. och så småningom kom till stånd, i Ostindiska huset - under våren 1976, skulle vi hämta en kulspruta m/14 Schwartzlose uppe i militärsamlingarna och det var magasinschefen Eliasson som ledde expeditionen dit upp och Warfvinge låste upp dörrarna till militärmuseet. Detta gjorde vi i kvällens mörker, men jag minns inte varför.

Nu som då har vi knappast tittat så noga på klockan när något utställningsbygge tar form. För mitt inre öra och öga kan jag ännu idag höra och se vad som hände. Larmet utlöstes när vi snubblade över det och en rad polisbilar kom farande upp med tjutande sirener och poliserna steg ur bilarna med dragna vapen. situationen lugnade strax ner sig och mina förmän kunde naturligtvis förklara

sig och reda ut situationen. Huruvida kulsprutan verkligen blev brukad i utställningen har jag inte något klart begrepp om idag. Så tog sig i alla fall min första kontakt med dessa samlingar sin början.

Lite till och från hade jag sedan en del med kapten Warfvinge att göra innan han pensionerades från sysslan som huvudansvarig.

Vid hans sorti ur verksamheten hade jag min huvudsakliga gärning som ansvarig för Göteborgs Historiska Museums arkiv och var då lite intresserad av militaria och hade också haft en del kontakter med de militärhistoriska samlingarna.

När så frågan om ansvarsperson för museet mellan Haga och Kommandatsängen kom upp till diskussion anmälde jag mitt intresse och kom att få hand om nycklarna till tornet. Min medarbetare (eller i detta sammanhang kanske hellre: vapendragare) Claes Kennroth och jag själv kom sedan att tillbringa en del tid i samlingarna utanför öppettiderna, för att sköta driften. Vi lyfte ut glas, bytte lysrör och glimtändare och övervakade renhållning och diverse arbeten i och med samlingarna i museet.

Någon gång per år var oftast textilkonservatorerna däruppe och dammsög och gjorde rent i montrarna. Viss ohyra hade benägenheten att krypa in genom embrassyerna och sedan också ta sig in i montrarna, vilket under senare år var en ständig källa till problem. Vid rengöringsarbetena

var vi oftast en ganska stor skara personal som då ställde upp - städade allmänt och städade ur montrarna i synnerhet. Under denna tid hade vi även ekonomi för att ha timanställda våningsvakter under den korta öppetiden på onsdagar, lördagar och söndagar. Med denna grupp av vakter hade jag månadsvisa möten och granskade under några år även timlistor och andra kostnader som var förknippade med deras tjänstgöring däruppe.

En händelse jag minns som igår var den som skedde inför IFK Göteborgs möte med Steaua Bukarest på Ullevi den 1 mars 1989 (d.v.s. i idrotten fotboll, sagt till den oinvidige).

Den rumänska klubbens ordförande var generallöjtnant Nicolae-Andruta Ceausescu, d.v.s. den rumänske diktatorn och statschefens bror. Han åtföljde laget hit till Göteborg och jag minns tydligt när professor Jörgen Weibull ringde mig och bad mig guida i skansen Kronan för denne gäst. Jag dröjde lite med svaret och Weibull sa genast: "men detta är ju en diplomatsak ...", och efter ytterligare tvekan sa jag då OK till att göra det. I all hast läste jag sedan på vad kask, kartuschlåda osv. hette på engelska för att förbereda mig något och inställde mig i samlingarna för att ta emot gästerna.

Ett tag av svarta limousiner svängde på den utsatta tiden in på borggården och ut steg de höga gästerna med tillhörande vakter. Vi gick sedan runt i samlingarna och jag pratade mig

igenom det vi såg, så bra det nu bara gick. Det hela slutade med att Ceausescu tackade i mycket högstämmda ordalag, om de svenska vapens styrka och hur avskräckande skansen varit - eftersom den aldrig blivit anfallen. Efter att han överlämnat en bokgåva avlägsnade sig sedan sällskapet lika hastigt som det dykt upp.

Avvecklingen eller hur gick det sedan ?

I början av 1990-talet mörknade det alltmer vid Göteborgsmuseernas horisont och stora förändringar närmade sig, med sammanslagningar och stora organisatoriska förändringar. Dessa förändringar ansåg somliga "ligga rätt i tiden" och andra troligen helt onödiga. För de mindre museerna, som Göteborgs skolmuseum, Militärmuseet, Teaterhistoriska museet, Kronhuset och även Medicinhistoriska museet, blev dessa förändringar avgörande för hur framtiden skulle gestalta sig och varje museum kom att gå en egen väg under dessa förändringar.

Hur gick det för Militärmuseet i dessa tider? Till att börja med blev det en diskussion kring kostnader och att det inte fanns några pengar att betala vakterna däruppe. Jag minns såväl hur jag kom att beklaga mig över detta tillstånd och samtala med en granne, Perolow Jonsson Falck.

Han hade kontakter inom Götiska förbundet och lovade återkomma med förslag på en lösning. Efter ett tag återkom han mycket riktigt och

meddelade att vi kunde tillsammans upprätta en Stiftelsen Skansen Kronan i Göteborg, och genom denna kunde Logen Carl XVI Gustaf beredas möjlighet att sköta vakt-hållningen i samlingarna. Så blev det, och den 28 december 1992, vid en sammankomst i skansen Kronan upprättades en stiftelseurkund med denna lösning, alltså som ett samarbete mellan logen och dåvarande Göteborgs museinämnd.

Undertecknad tog därigenom säte i den stiftelse som då började arbeta under Perolow Jonsson Falcks ledning. 1990-talet kom sedan att i hög grad präglas av stiftelsens verksamhet i tornet och Göteborgs stadsmuseum (som tillkom genom sammanslagningar av flera museer) trädde alltmer i bakgrunden, eftersom vi inte längre hade någon daglig operativ kontakt med verksamheten utan den helt administrerades av Götiska förbundets representanter.

ett tilltagande problem under mitten av 1990-talet var den höga fuktnivån inom tornets väggar, vilket egentligen hade sitt upphov i det dåligt underhållna taket och att det rann vatten ner genom murverket.

De mycket tjocka murarna kom att innehålla stora mängder vatten och de i kasematterna förvarade föremålen började därför mögla och rosta. En omfattande uthyrningsverksamhet tog också sin början under dessa år, till diverse sammankomster och bröllop m.m. Just denna verksamhet kom att bli en ekonomisk nödvändighet för

att få medel till att göra andra önskvärda arbeten inom samlingarna.

Underligt nog blev det så att museet under några år blev en mycket uppskattad samlingsplats, samtidigt som de klimatmässiga förvaringsförhållandena blev allt svårare för själva museisamlingarna.

Våra konservatorer, men även konservatorerna på Institutionen för Kulturvård intresserade sig mycket för detta och Christensen, Mild och Nielsen lade 1995 fram en rapport med titeln Skansen Kronan, om tillståndet inom samlingarna.

Detta arbete ledde med tiden fram till beslutet om att totalt evakuera de magasinerade samlingarna i skansen och även packa ner den stora utställningen på de olika våningarna. Det senare arbetet blev en nödvändighet eftersom Statens Fastighetsverk sedan startade en renovering av taket och murverket i byggnaden. Under 1998 packades samlingarna ner och detta arbete redovisas av konservatorn och projektansvariga Kerstin Lekholm i hennes slutrapport.²

Parallellt med detta arbete pågick även renoveringen av byggnaden. När utflyttningen och renoveringen skulle vara klara - säg år 2000, hade alltså Göteborgs stadsmuseum lämnat byggnaden och några få föremål stod kvar på artillerivåningen och samtidigt bedrev Stiftelsen Skansen Kronan en allt ökande uthyrningsverksamhet. I detta läge sa Statens Fastighetsverk upp det kontrakt från

1905 som ytterst museets verksamhet i byggnaden vilade på. Grundförut-sättningen för verksamheten var att Göteborgs Museum, som det hette 1905, bedrev en militärhistoriskverk-samhet med basutställning i byggnaden och så var inte längre fallet!

Stiftelsens ledamöter skulle förnya sig själva, vilket inte skedde och anknytningen mellan Götiska förbundet och verksamheten vid skansen Kronan blev allt svagare. Under tiden 2006-2009 bedrevs egentligen ingen verksamhet överhuvudtaget i byggnaden, som nu var mer renoverad än någonsin.

Banden mellan Götiska förbundet och Göteborgs stadsmuseum i denna stiftelses form upplöstes inte förrän 2009 och därmed bröts denna något över 100 år gamla verksamhet i skansen som museet bedrivit.

Idag - 2011

Min beskrivning av samlingarna och museet i skansen Kronan hade denna form under jubileums-firandet 1987 då det i tornet firades dess 200-åriga historia. Men hur blev det?

Vi vet alla att idag finns ingen militärhistoria exponerad och utställd överhuvudtaget inom Göteborgs stadsmuseums ram. Samlingarna från Kronan är idag magasinerade och till dels skingrade.

Med det senare vill jag bara säga att mycket som varit mottaget från Armémuseum i Stockholm som långligt

lån har lämnats tillbaka. Något spår av de ganska omfattande gipsmodellerna från 1923 års jubileumsut-ställning ser vi inte till.

Troligen demolerades dessa redan när nyuppställningen gjordes på 1940-talet. De har i alla fall inte setts till sedan dess. Några få (gips) modeller finns dock kvar på stadsmuseet: Kronhuset, Kungsporten och en vindbrygga av trä. Den senare har förmodligen brukats tillsammans med en vall- eller murmodell för att illustrera hur tillresande kunde ta sig genom fästningsverken in i staden.

Lite reflektioner

Militärmuseet tillkom 1905, underligt nog precis samma år som unionen med Norge upplöstes. Det har sagts att just vid denna tid stod den nationella självkänslan vid ett lågvattenmärke. Lite militärhistoria kunde då skänka tröst över en förlorad storhetstid. Inte ens när tsardömet föll samman 1917 kom riket att utvecklas med "gamla svenska områden" österut. Militärmuseet levde dock vidare och insamlandet fortsatte sedan under kommande decennier.

En nyordning gjordes mitt under brinnande kring och stod färdig 1943. 1950-60-talen var förmodligen museets storhetstid. Sverige hade lyckligen genomlevt andra världskriget och alla människor var tacksamma för utgången, för vårt lands del.

Att sedan gå och bese en del militaria kändes säkerligen då ganska själv-

klart. Internationellt tillhör/tillhörde också denna typ av samlingar något som definitivt var något som låg i tiden. Många turister sökte sig till denna typ av museer och intresset var, så vitt jag kan bedöma, stort. Detta skulle säkert alltfört gälla om museet funnits till.

Claes Grills ord från 1899 kan idag tyckas profetiska. Visst - en park iordningställdes enligt hans tankar och vaktmästarbostaden uppfördes också.

Under min tid som ansvarig för samlingarna dryftades vid ett flertal tillfällen upprustningsplaner för det omgivande berget och hur promenadstråk skulle kunna göras omkring slutningarna. Inget av detta har dock kommit att bli verklighet. Ett problem är bl.a. de hustomter som klättrar högt upp mot skansen på sydsidan.

Här borde enligt min föreställningsvärld verkligen byggas något, helst med större distans från fästningsverket för att skapa luft och rymd kring själva tornet. Först då skulle ett nytt Ryssåsen kunna bli till och alla bergets sidor kunna iordningställas och gångstråken bättre brukade, av bland andra de nya inbyggarna på berget sydsida. Detta helt i överensstämmelse med Claes Grills grundkoncept, anno 1899.

Problemen kring museet blev under 1980-talet alltfler, men i huvudsak: bristande pengar och det dåliga underhållet av själva fästningsverket,

det senare ålåg helt staten genom Statens Fastighetsverk. När äntligen fastighetsverket lyckades lösa frågan om att renovera tornet hade problemen för de där utställda föremålen hopat sig i mycket hög grad och en utrymning av samlingarna i sin helhet blev enda lösningen.

Lite så här i efterhand kan man konstatera att om den äldre uppställningen med lösa montrar och en mer fri uppställning av samlingarna å la 1920-tal hade varit förhanden, hade även problemen med att renovera byggnaden och samtidigt behålla museet i byggnaden varit lättare att tackla.

När man blev tvungen att plocka ned den fasta monterinredningen från 1940-talet, för tornets skull, fanns det helt enkelt inga nya resurser för att återställa något militärhistoriskt museum på platsen. Detta här sagt med en något underlig bismak i vårt rika land. Samlingarna hamnade då i magasin och förvaras inom stadsmuseets ram.

Kanske hade utvecklingen och själva tidsandan då sprungit ifrån just denna typ av museer? Förvarsandan ute bland våra medborgare var väl knappast något som man talade om man och man emellan och definitivt sedan det kalla krigets slut förelåg en annan världsbild. Något hot mot vårt lands gränser eller mot vår frihet syntes inte till, kunde inte ens anas vid horisonten.

Både ett museum av den här typen

och frågan om ett svenskt försvar blev närmast en ickefråga och ett mindre intresseområde för några få intresserade. Utvecklingen kan närmast sägas vara "naturlig", när man betraktar den något i historisk belysning.

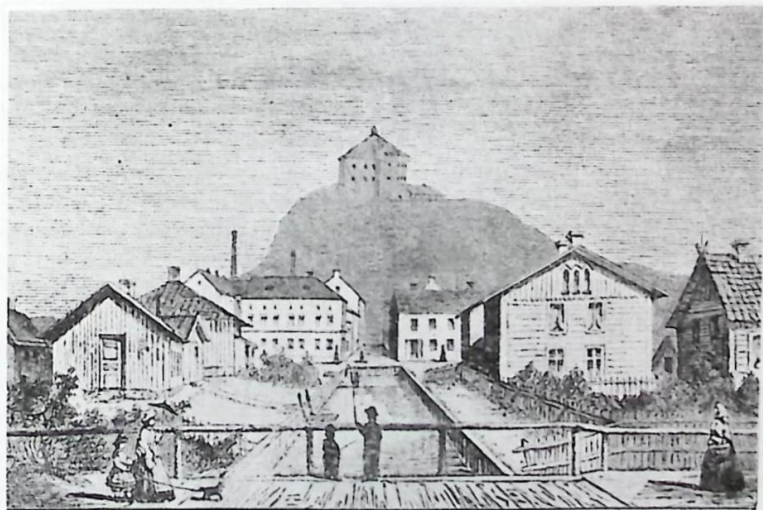
Beskrivningen av de militärhistoriska samlingarna och hur det var när de var utställda i tornet har nu några år på nacken, vilket ni kanske har lagt märke till. På 1980-talet hann vi i museet fira skansens 300 åriga historia, som militär anläggning och sedan som museum för militär utrustning och beväpning.

På 1990-talet packades museet ner, mycket sändes till Armémuseum i Stockholm, mycket förstördes och en mindre del finns idag magasinerad (bland så mycket annat) inom Göteborgs stadsmuseums väggar. Idag är detta alltså ett minne blott och byggnaden har totalt demilitariserats och inrangerats bland de närmast otaliga näringsställen som finns i vår stad.

Noter

¹ Svenska Museer 1941, s. 52-55.

² Skansen Kronan, Sesam-projekt 1999.01.12.

Gamla Kaponnierens förr (nuvarande Kaponniergatan i Haga. Till venster det gamla världshuset »Gula brickan».)

ESTER 157

Källa: Carlotta

Saxat ur föreningens prenumerationer på kansliet:

Vad andra skriver om, landet runt

av Gunilla Brolund

GRS byter Västanbladet med ett 60-tal andra föreningars tidskrifter, där de tryckta tidningarna finns tillgängliga i GRS bibliotek, och de digitala finns sparade i en dator. Gunilla Brolund ger tips på några läsvärda artiklar i dessa. Skulle du vilja få läsa en kopia av någon särskilt artikel, så hör av dig till vår förening.

KGF-Nytt, Medlemstidning för Kronobergs Genealogiska Förening, nr 153 juni 2021. Här ges tips om olika källor på internet. Om kartor: på kartbild.com kan du jämföra kartor från olika tidsperioden.

Man berättar om bilder, bland annat databasen Porträttfynd på nättidningen Rötter (rotter.se) och Svenskt Porträttarkiv (porträttarkiv.se). Man tipsar också om söksidor för gravar både i Sverige och utomlands, och den uppdaterade databasen över inresande till USA för åren 1820-1957.

Christer Lindström skriver om forna tiders höga barnadödlighet. Han har bland annat studerat Tabellverkets databas, och kunnat konstatera att i mitten av 1750-talet dog var femte barn innan ett års ålder.

Mimers Brunn, Arkeologi Etnologi & Historia i Västra Götaland, nr 3 2021. Lena Brodin och Freddie Wendin skriver om ett av gamla tiders gissel – tuberkulosen. Artikelnen går igenom de olika åtgärder som togs under 1900-talet med sanatorier och skärmbildsundersökningar.

Släktbandet, medlemsblad för Eksjöbygdens Släktforskarförening, juni 2021. Här får du en detaljerad beskrivning hur du letar dig fram på Lantmäteriets Historiska kartor.

Släkthistoria, nr 6 2021. Cecilia Sandbring berättar om olika sätt att hitta släktfoton – genom att kontakta släkten, besöka lokala föreningar, leta i tidningar och böcker, gräva i arkiven och söka på nätet.

De flesta av oss har torpare bland våra anfäder. I ett antal artiklar berättas om torparna och torplivet, soldattorpen och hur vi hittar spåren efter torpen. Cecilia Sandbring tar upp en annan fråga – hur kan vi hitta släktingar som försvunnit?

Nr 9 2021. Samma Cecilia Sandbring beskriver än mer detaljerat hur du hittar bland de historiska kartorna.

Lite tips till dig som har undringar om släktingarna och värnplikten....

av Gun Löfblad

Allmän värnplikt för män infördes i Sverige 1901, men redan innan dess påbörjades utvecklingen av systemet. Till en början frikallades många, något som ofta står antecknat i husförhörslängderna.

Efter 1885 medförde dock den nya värnpliktslagen strängare krav på deltagande. Du hittar ofta en kod i kolumnen värnpliktsförhållanden till höger i husförhörslängderna.

Tre sifferbeteckningar anges: den första är ett löpnummer, den andra i ett nummer som anger kompaniområdet och den tredje anger årtal för mönstring. Ofta gjordes värnpliktstjänsten året efter mönstringen.

Kompaniområdesnumren kan man få fram från Hans Högmans underlag på nätet Militaria, länk nedan.

Där finns en lista för områden för åren 1886-1901 och en för åren 1902-1942.

Sen har Arkiv Digital skannat in Värnpliktskort som går att söka på med uppgift om namn och födelsedata.

Sök på register Registerkälla:

Klicka fram Värnpliktskort.

Det gäller dock först från 1902 års värnpliktiga.

Några länkar med användbart underlag om soldater och värnplikt :

<https://slakthistoria.se/slaktforskning/soldater/varfor-gjorde-farfar-varnplikt-redan-1891>

<https://www.rotter.se/senaste-nytt/2305-nu-kan-du-soka-varnpliktiga-hos-ad>

<http://blog.arkivdigital.se/register/personregister-till-varnpliktskort/>

http://www.hhogman.se/soka_soldater_swe_vpl.htm

Posttidning B

Avsändare:
GöteborgsRegionens
Släktforskare
Erik Dahlbergsgatan 36 B
411 26 Göteborg

Tack till alla er som bidragit till Släktforskardagarna 2021 – digital

Besökare, utställare, sponsorer, samarbetspartners, hejarklack i föreningen – ja alla som gjort detta möjligt. Och inte minst familjer som kanske inte fått riktigt full uppmärksamhet på ett tag.

Vår huvudsponsor var Arkiv Digital –
tror ni alla känner igen deras logga...

Vi samarbetade med Sveriges Släktforskarförbund,
Som också väl känt för de flesta av er.

Studieförbundet Vuxenskolan
stöttade med inspelning av våra Göteborgsbaserade föreläsare

Göteborg 400 år har bidragit till att vi kunnat ha vårt tema Bygga Broar – mellan människor, platser och tidevarv. Det sammanföll ju så bra med stadens brobygge också

